

Raad van Advies Waddenzeehavens

20 juni 2016 16.30-20.00 uur

Landgoed *Ekenstein*

Alberdaweg 70, 9901 TA Appingedam

Agenda en Leidraad

Arjen Bosch

Agenda

1. **Uitreiking EcoPort certificaten (16.30 uur)**
  - Afsluiting UNESCO port werkconferentie
  - Gelegenheid voor ontmoeten programmteam Waddenzeehavens
2. **Toelichting op agenda, verslag en mededelingen**
  - Verslag Raad van Advies 3 november 2015
  - Terugmelding Branche Organisatie Zeehavens sinds 3 november 2015
3. **Unesco-havens**
  - EcoPorts
    - Voortgang certificering
    - EcoPort werkconferentie en trilaterale Waddenzee samenwerking
  - Building with Nature Waddenzeehavens:
    - Slibmotor Koehoal
    - Marconi Delfzijl
    - Haven- en natuurontwikkeling Den Helder
  - Oliebestrijding Waddenzee
    - Werkatelier 'Naar een kennisplatform Oliebestrijding Waddenzee'
4. **Beleidsverkenning Structuurvisie Waddenzee**
  - Toelichting op beleidsverkenning Karsten Schipperheijn
  - Toelichting werkgroep Waddenzeehavens
  - Waddenzeehuisberaad
  - Garanties vaargeuldiepten
5. **Waddenfonds**
  - Investeringskader
  - Gehonoreerde projecten
    - Sound Sea Food Den Oever
    - Blauw afval, Groene waarde
    - Pilot Maritiem Milieu Ponton
6. **Specialisatie**
  - Visserijhavens
7. **Programma Waddenzeehavens**
  - Verantwoording
  - Financiële planning
8. **Planning**

Leidraad Raad van Advies Waddenzeehavens

Dit document leidt de deelnemers door de agenda van de Raad.

1. Uitreiking EcoPortcertificaten (16.30 uur)

– Trilaterale conferentie UNESCO havens

Vanaf 10.00 uur wordt op Landgoed Ekenstein de Trilateral UNESCO port conference gehouden. De conferentie kwam tot stand met financiële steun en samenwerking met Programma naar een rijke Waddenzee. De resultaten en de follow-up is apart geagendeerd.

– Uitreiking EcoPort Certificaten (16.30 uur)

Dat in onderlinge samenwerking vier nieuwe havens zich individueel certificeren is uniek voor de European Sea Port Organization (ESPO). Mrs Isabelle Ryckbost, Secretary General van ESPO, reikt de certificaten uit.

– Informele ontmoeting Programmteam Waddenzeehavens

Veel van hetgeen we de afgelopen jaren bereikten is te danken aan het werk van ons programmteam. Daarom is er na de uitreiking gelegenheid om in een informele setting van gedachten te wisselen met de leden van uw programmteam.

2. Welkom, agenda, verslag en mededelingen

De provincie Groningen treedt dit keer op als gastheer voor onze Raad. De bijeenkomst is in Ekenstein, aansluitend op de Trilateral working conference UNESCO Ports.

Agenda

Stemt de Raad in met de agenda (zie blz 2)?

Verslag

[2a Verslag RvA 3 november 2015]¹

***Stemt de Raad in met het verslag van de vorige bijeenkomst ?
Zijn er nog opmerkingen naar aanleiding van het verslag ?***

Mededelingen

De grootste Nederlandse havenbedrijven werken samen in de Branche Organisatie Zeehavens. Ab Cherribi is verhinderd, maar zal de belangrijkste mededelingen nog doorgeven.

***Gelegenheid voor reflectie op de kernpunten uit de BOZ
Zijn er mededelingen die niet passen in de agenda ?***

3. UNESCO havens

EcoPorts

Alle bij de Raad aangesloten Waddenzeehavens verwierven in 2014 de zogenaamde EcoPort SDM vermelding, geïnspireerd door Groningen Seaports en ondersteund door programma Waddenzeehavens, WUR studenten en EcoShape. Daarna volgde toetsing via Lloyds Register en beslist ESPO over het officiële PERS certificaat.

¹ Aanduidingen **[met deze layout]** geven de titel van het betreffende pdf-bestand

Ieder EcoPorts certificaat verloopt na twee jaar. Dan volgt controle op de voortgang en bij akkoord volgt hercertificering. Dit betekent ook dat de havens zich op natuur- en milieugebied steeds meer willen verbeteren en het programma Waddenzeehavens ondersteunt hen daarbij. De mogelijkheid van het indienen van innovatieve projecten bij het Waddenfonds helpt daarbij.

[3a SDM PERS Brochure]

Is hercertificering zo voldoende geborgd ?

Trilaterale conferentie UNESCO havens

Voorafgaand aan de Raad vond het Trilateral working conference UNESCO Ports plaats. De workshops vormen het hart van de conferentie, de resultaten van de workshops zijn de input voor de paneldiscussie. De paneldiscussie moet leiden tot enkele hoofdlijnen die we naar de toekomst kunnen doortrekken, zoals: 13th trilateral Waddensea Conference 2018, Raad van advies Programma Waddenzeehavens en de trilaterale kennisagenda.

Met programma Naar een rijke Waddenzee is afgesproken om met een drietal werkateliers een follow up te geven aan de belangrijkste aandachtspunten van de conferentie.

PROGRAMMA NAAR EEN RIJKE WADDENZEE

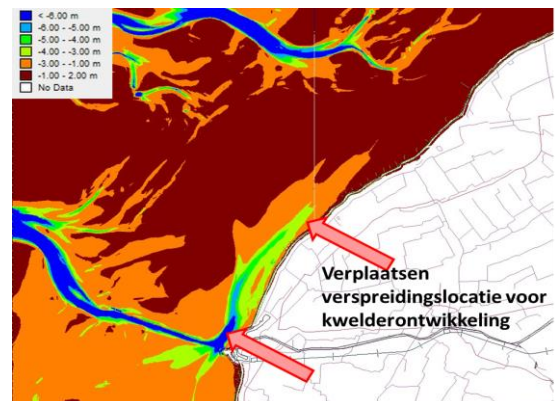
[3b Programme UNESCO port conference]

Mondelinge terugmelding over de werkconferentie

- **Gelegenheid voor reflectie op de resultaten en suggesties voor de follow up**

Programma Building with Nature Waddenzeehavens

1. Slibmotor Koehool (bij haven Harlingen)
Het project is met steun van het Waddenfonds en EcoShape in uitvoering genomen. Het project leende zich uitstekend voor nader wetenschappelijk onderzoek. De WUR heeft daartoe een WTS project ingediend, het geen inmiddels ook is gehonoreerd.
2. Marconi Buitendijks Delfzijl
Het Waddenfonds honoreerde ook het laatste deelproject van Marconi Buitendijk, omlegging dijk, aanleg strand en brug naar winkelstraat. Het eerste deelproject (kwelders en vogeleiland) is succesvol aanbesteed. Voor de aanbesteding huurde de gemeente RWS in (RWS Partner). Het was een aanbesteding gericht op hergebruik van sediment uit baggerwerkzaamheden bij de verruiming van de vaargeul Eemshaven – Noordzee. Al het benodigde sediment is nu afkomstig uit baggerwerkzaamheden in het Eems-Dollard estuarium zelf.

3. Haven- en natuurontwikkeling Den Helder

De voorzitter heeft een bijeenkomst geleid om de meest direct betrokken regionale partners meer in gezamenlijkheid achter de voorgestelde oplossingsrichting te stellen. De bijeenkomst leverde brede steun voor het project op en oplossingsrichtingen voor de financiering. Plaatsing op de agenda van het Bestuurlijk Overleg MIRT is een van de voorstellen.

[3c Plan van aanpak follow-up UNESCO port conference]

Algemene toelichting EcoShape

- **Koehool bij Harlingen (EcoShape)**
- **Marconi (gemeente Delfzijl/Rijkswaterstaat)**
- **Haven- en natuurontwikkeling Den Helder (gemeente/Port of DH)**

Gelegenheid om ervaringen uit te wisselen

Duurzaam havenbedrijf

Naar een Kennisplatform Oliebestrijding Waddenzee

Rijkswaterstaat, SRGH² (Spill Response Group Holland) en Hogeschool van Hall Larenstein hebben afspraken gemaakt voor het houden van bijeenkomsten om kennis uit te wisselen en verdere afspraken te maken:

- Waddenzeehavens nemen in werkconferentie een workshop Oil recovery op.
- Van Hall Larensteijn neemt initiatief over mentorschap en kennisnetwerk.
- In december 2016 organiseert SRGH een landelijke scenario bijeenkomst, waar ook de Waddenzee in is opgenomen.

Veiligheid Krijgen, Veiligheid Krijgen wordt normaal gecontinueerd.

[3d Afspraken follow up WA oliebestrijding]

Mondelinge toelichting op de afspraken

- Heeft kennisdeling zo voldoende extra impuls gekregen.

² Since 2005, the Spill Response Group Holland represents Dutch companies and organizations supplying equipment, services and expertise for all aspects of marine, inland waters and coastal pollution control worldwide.

4. Structuurvisie Waddenzee

Evaluatie

De huidige Structuurvisie Waddenzee (SVW) loopt in 2017 af. De Minister van I&M en de staatssecretaris van EZ bereiden zich voor op de formulering van toekomstig beleid. Inmiddels zijn er enkele evaluaties uitgevoerd, waaronder een evaluatie SVW (zie kader). De evaluaties zijn overwegend positief. Maar er zijn ook aandachtspunten geformuleerd voor de toekomst van het Waddengebied. De natuur en het landschap van het Waddengebied staat nog steeds onder druk, de flexibiliteit dient te worden verbeterd en het beheer van het gebied, inclusief monitoring van het beleid, behoeven aandacht.

De Raad schreef een brief aan de Tweede Kamer gestuurd, waarin de conclusies grotendeels werden onderschreven.

[4a Brief IenM TK evaluatie PKB]

[4b Waddenzeehavens brief TK cie IenM 24 mrt 2016]

De kernboodschappen van de evaluatie:

- De SVW en de waddenparagraaf in het Barro werken goed als instrument voor de duurzame bescherming van de Waddenzee als natuurgebied.
- De voorgenomen ontwikkelingsgerichte strategie is nog onvoldoende tot stand gekomen, al is er wel een scala aan veelbelovende aanzetten zichtbaar.
- Het instrumentarium van de SVW werkt naar behoren.
- De vernieuwde rol van het RCW in de bestuurlijke organisatie verdient voortzetting, omdat die partijen verbindt en samenwerking stimuleert.
- Geef een impuls aan de realisering van het ontwikkelingsperspectief. Bijvoorbeeld door het opstellen van een meerjaren ontwikkelingsprogramma met duidelijke keuzes voor natuur, landschap en cultuurhistorische waarden en voor de daarbij passende ontwikkeling van duurzame economie.
- Werk toe naar één gebiedsmanagement voor samenwerking in beheer en ontwikkeling.
- Continueer de hoofddoelstelling en de beschermende werking van de SVW, maar verbeter de flexibiliteit, creëer voorwaarden voor één gebiedsmanagement en ontwikkel beleidsmonitoring.

Gelegenheid voor reacties op het evaluatietraject tot nu toe

Beleidsverkenning

Ook zijn er nieuwe ontwikkelingen met betrekking tot het juridisch ruimtelijk instrumentarium. Zo zal de structuurvisie plaats maken voor de omgevingsvisie. Het is de vraag welk instrumentarium precies benut kan worden voor bescherming en realisatie van toekomstige beleidsdoelstellingen.

Daarom is het initiatief genomen tot een *Beleidsverkenning*, waarin het speelveld en de mogelijke beleidsopties (met voor- en nadelen, kansen en bedreigingen) voor ontwikkeling en beheer van het Waddengebied. Daarvoor maakt bureau P2³ de volgende producten:

- Overzicht huidige ambities en beleidsdoelen
- Zes essays, geduid in relatie tot ontwikkelingen, beleid, instrumentarium
- Confrontatiedocument ambities, beleid en ontwikkelingen
- Overzicht verantwoordelijkheden en instrumentarium in woord en beeld
- Overzicht opties voor inzet aanvullend instrumentarium
- Opties voor werken als één gebiedsmanagement
- Definiëring goede beleidsmonitoring Waddengebied
- Inventarisatie opvolging aanbevelingen ARK, evaluatie SVW, etc.

De *Beleidsverkenning* biedt zo een gedegen basis voor de besluitvorming over inhoud en instrumentarium voor het toekomstig Waddenbeleid.

De planning is als volgt:

Mei-juni: analyse-fase

Juni-juli: verrijkingsfase: in gesprek om stukken te toetsen

Juli-augustus: verdiepingsfase: slag verder, meer consistentie

Augustus-september: afrondingsfase

³ dhr Karsten Schipperheijn van bureau P2 is ingehuurd door ministerie IenM

Het voorgenomen vervolproces wordt enigszins aangepast. Het ministerie van IenM geeft in de Raad een mondelinge toelichting.

[4c Presentatie Beleidsverkenning - DB Kustgemeenten Waddenzee - 25-05-16]

- **Ministerie IenM schetst het overall proces**
- **Bureau P2 licht de projectaanpak en de stand van zaken toe**
- **Zijn er reacties op de stand van zaken, suggesties of hiaten in de opzet?**

Werkgroep Waddenzeehavens

Naar aanleiding van de vorige bespreking in de Raad stelde de projectleider (dhr Kattenberg) een werkgroep Waddenzeehavens Structuurvisie in voor het leveren van specifieke inbreng. De werkgroep bestaat uit medewerkers van havens, havengemeenten, bedrijvenverenigingen, de natuurbescherming en de projectleider neemt zelf ook deel aan de werkgroep. De eerste bijeenkomst vond plaats op een boorplatform in Den Helder. De hoofdpunten die de werkgroep graag in de beleidsverkenning wil terug zien zijn:

- Zie havens als wezenlijk deel van de oplossing (bijvoorbeeld EcoPorts), nu is het teveel vanuit het perspectief havens als vijand van natuur (Waddenzeehuisberaad).
- Werk vanuit gezamenlijkheid, aan een plan van allemaal (incl. Natuur).
- Richt je meer op doelen, geef ruimte in de middelen, geef havens een plaats in beheeragenda, basismonitoring en dergelijke.
- Flexibiliteit voor natuurontwikkeling, maar ook voor vernieuwingen in techniek en communicatie.
- Duidelijke afspraken en garanties over vaargeuldiepten.

De deelnemers hebben de opzet van de werkgroep zeer gewaardeerd. De volgende werkgroep wordt eind augustus/begin september gepland, als onderdeel van de verdiepingsfase van de Beleidsverkenning.

[4d Kernpunten Werkgroep SVW Wzh 28 apr 2016 aangevuld]

- **Delen de leden van de Raad de hoofdpunten van de werkgroep ?**
- **Leven er meer suggesties of aanscherpingen ?**

Waddenzeehuisberaad

Het ministerie van I&M gaf opdracht voor een herhaling van het Waddenzeehuisberaad uit 2014. Wetenschappelijk onderzoekers kenden schadelijkheidscores aan verschillende sectoren toe. Ook geven zij een rangorde van de socio-economische betekenis van dezelfde sectoren.

Uit de ordening komt dat garnalenvisserij, gevolgd door Noordzee en havenactiviteiten het hoogste scoren op natuurschade. Aan de havenactiviteiten wordt de hoogste positieve score voor socio – economische effecten toegekend, terwijl de visserij vrij laag scoort. Hoewel de onderlinge verschillen statistisch niet significant zijn bevat de rapportage verklaringen voor de verschillen. In feite gaat het om een opinie peiling onder onderzoekers, grotendeels buiten hun vakgebied. In de eerste reflectiebijeenkomst is gewezen op de beeldvorming die volgt uit het oordeel van een grote groep vooraanstaande wetenschappers. De vereniging van kustgemeenten wil hier een brief over schrijven.

[4e Rapport Waddenzeehuisberaad 31-05-2016]

– **Gelegenheid voor reflectie op de rapportage van het Waddenzeehuisberaad**

5. Waddenfonds

Investeringskader Waddengebied

Het Waddenfonds heeft de afgelopen jaren vooral gesubsidieerd op basis van aanvragen voor individuele projecten. Voor de periode 2017-2026 is circa 150-200 miljoen euro beschikbaar voor majeure opgaven. De drie Waddenprovincies stellen nu een 'Investeringskader Waddengebied 2017-2026' op om deze middelen effectief in te zetten.

Inmiddels heeft een interprovinciale projectgroep een proeve van het Investeringskader uitgebracht en de verschillende partners in de gelegenheid gesteld om te reageren. De secretaris heeft schriftelijk gereageerd, in lijn met het in de Raad besproken programma UNESCO havens, met de bekende hoofdlijnen:

1. Specialiseren op basis van 'natuurlijke' economische kracht
2. Verduurzamen havenbedrijf, geborgd via EcoPorts
3. Havenontwikkeling hand in hand laten gaan met natuurontwikkeling (*Building with Nature*)

Daarna is uitgebreid overleg gevoerd met het projectteam Investeringskader.

De planning is er op gericht dat de drie colleges van Gedeputeerde Staten eind augustus het investeringskader vaststellen. Bij het de voorganger van het Investeringskader (Uitvoeringsprogramma Waddenfonds 2014-2017) heeft de Raad een reactie gegeven toen het werd vast gesteld. Dat zou nu ook weer kunnen.

[5a Brief aan PS met aankondiging Investeringskader]

[5b Reactie programma Waddenzeehavens op Investeringskader]

Wordt de ingezette lijn door de Raad gedeeld ?

Gehonoreerde projecten relevant voor havens

Sinds de vorige Raad van Advies zijn vier voor de Waddenzeehavens relevantte projecten gehonoreerd:

- Sound Sea Food Den Oever (voorlichting over vis)
- Blauw afval, Groene waarde (hergebruik garnalendoppen)
- Pilot Maritiem Milieu Ponton (inname afvalvloeistoffen)
- Laatste deel Marconi (omlegging dijk, verbinding strand en centrum)

[5c Gehonoreerde Waddenfondsprojecten 2015]

Gelegenheid voor mondelinge toelichtingen op de projecten

6. Specialiseren

Specialisatie in visserijhavens

Binnen de visserij op de Waddenzee vindt een forse transitie in visserij techniek plaats. Voor de visserij is het van belang dat de havens daarop inspelen, met betrekking tot zowel havenfaciliteit als afzet en nichemarktontwikkeling. Vanuit de visserij is aangedrongen op een vervolg op het eerdere werkatelier. Dit werkatelier vond plaats op 25 november 2015.

Wethoudersoverleg visserijhavens

De hoofdpunten uit het werkatelier zijn besproken in een wethoudersoverleg van de Den Oever, Lauwersoog en Harlingen. De conclusie is dat Visserij in alle havens thuis hoort, maar voor Lauwersoog en Den Oever de core business is. De uitdaging is om de werkgelegenheid ook in de regio te laten neerslaan. Daarom zijn projecten als garnalenpelmachines, biobased verwerking van garnalen doppen, discards en beheer en innovatie van mosselzaad invang installaties belangrijk. De wethouders besloten op dit punt geen afspraken over verdere specialisatie per visserijhaven te maken. Zij verwachten dat de markt op dit punt haar werk zal doen.

Garantie bereikbaarheid

De wethouders vonden het zorgelijk dat de in de PKB benoemde waarborg voor bereikbaarheid van havens in het geval van Lauwersoog in de praktijk niet wordt waarmaakt, doordat RWS een spelregelkader met landelijke afwegingen hanteert. Als de bereikbaarheid van havens niet meer gegarandeerd wordt, worden havens belemmerd in het aantrekken van kapitaal voor investeringen voor alle havens.

[\[6a Kernpunten Visserijhaven overleg 12 mei 2016\]](#)

[\[6b Verslag Werkatelier Visserij\]](#)

[\[6c Brief over MKBA Westgat aan Minister 2016-06-07\]](#)

*Deelt de Raad de conclusies van het wethouders overleg ?
Hoe kijkt de Raad aan tegen de garantie van bereikbaarheid ?*

7. Programma Waddenzeehavens

In 2014 stelde de Raad het meerjarenplan Waddenzeehavens 2014-2017 vast (zie samenvattende tabel op blz. 3 van leidraad). Op basis daarvan zijn de financiële bijdragen per havengemeente meerjarig toegezegd (t/m 2017). De inhoudelijke verantwoording voor 2015 is bijgevoegd. Gelet op de ontwikkeling rond de Structuurvisie Waddenzee is in 2016 meer ruimte gereserveerd en voor de werkconferentie UNESCO ports en de follow-up daarvan. Dit is mogelijk dank zij financiële steun van Programma naar een rijke Waddenzee (€30.000,-).

[\[7a Verantwoording prg Wzh 2015\]](#)

Gelegenheid voor reflectie op de verantwoording

8. Planning

Het voorstel is de planning van de Raad af te stemmen met het traject van de Structuurvisie Waddengebied. Op dit moment lijkt een volgende bijeenkomst in november het meest passend.